

COVID-19 SALGINININ MUHASEBE MESLEK MENSUPLARINA ETKİSİ

A RESEARCH ON THE EFFECT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON ACCOUNTING PROFESSIONALS

Eda KÖSE*

Mehmet Akif ALTUNAY**

İsmail BEKÇİ***

ÖZ

Bu çalışmada anket ile Isparta, Burdur ve Antalya illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 sürecinde nasıl etkilendiklerini araştırmaktır. Aynı zamanda çalışmada, salgın sürecinde yapılan değişikliklere nasıl uyum sağladıklarının yanı sıra karşılaştıkları sorunları saptamaktır. Araştırmaya ilişkin veri seti 515 muhasebe meslek mensuplarına uygulanan anketten elde edilmiştir. Analizde demografik faktörlere muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 sürecinde nasıl etkilendikleri ile ilgili görüşleri istatistiki olarak anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, genel anlamda muhasebe meslek mensuplarının demografik faktörler ile COVID-19 sürecinde yaşanan değişiklikler arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic has deeply affected the economic and social life in Turkey as well as in the whole world. One of the occupational groups most affected by this epidemic process is the accounting profession. The measures taken in all areas of life as part of the fight against the epidemic adversely affected the working styles, incomes and workloads of professional accountants. The purpose of this study is to determine the impact of the COVID-19 outbreak on the accounting professionals. The online questionnaire created for this purpose was applied to professional accountants operating in the provinces of Isparta, Burdur and Antalya. The data set for the research was obtained from the questionnaire applied to 515 accounting professionals. As a result of the study, it was revealed that the importance of the

* Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, edakose@nevsehir.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002- 9537-3672.

** Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, mehmetaltunay@sdu.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-0729-1686.

*** Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, ismailbekci@sdu.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-9861-737X. Köse, E., Altunay, M. A., Bekci, İ. (Mayıs 2022). Covid-19 Salgınının Muhasebe Meslek Mensuplarına Etkisi, *Vergi Raporu*, 272, (138-155).

Makale Türü: Araştırma Makalesi

M.G.T.: 24.12.2021 / **M.K.T.:** 23.04.2022

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Meslek Mensupları, Muhasebe Mesleği, COVID-19, Salgın.

JEL Sınıflandırma Kodları: K13, M41, M42, M49.

accounting profession was felt more during the epidemic period and that the accountants did not receive the emotional and economic appreciation they believed they deserved. In addition, during the epidemic period, it was determined that the daily working hours of the accountants, work-related stress levels, job demand intensity, the fear of losing their job increased, their average monthly income and the quality of communication with taxpayers decreased.

Keywords: Professional Accountants, Accounting Profession, COVID-19, Pandemic.

JEL Classification Codes: K13, M41, M42, M49.

GİRİŞ

Muhasebe meslek mensupları, hem tüzel kişilere hem de gerçek kişilere muhasebe-finance alanıyla ilgili olarak hizmet sunmaktadır. Meslek mensupları; defter tutma, finansal tabloların hazırlanması, vergi hizmetleri, çalışanların maaş bordroların düzenlenmesi, bütçeleme ve raporlama, ekonomik faaliyetlerin mevzuata uygunluğunu kontrol etme, mükelleflerin vergilerini hesaplama gibi işlerinin yanı sıra danışmanlık gibi geniş hizmet yelpazesine sahiptir.¹ Bununla birlikte muhasebeciler, işletmenin geçmiş faaliyetlerini analiz ederek gelecek hakkında bilgi sunma, mevcut işletme faaliyetlerinin incelenmesi, işletme yöneticilerinin gelecek ile ilgili karar alma süreçlerinde de katkıda bulunmakta ve vergi hususunda devletin etkili politika yapması-

nı kolaylaştırarak ekonomik işleyişi kolaylaştırır.²

Küreselleşme ve dijital dönüşüm muhasebe meslek mensuplarını geçmiş faaliyetlerle yüzleşmeye ve yeniliğe ayak uydurmayı zorunlu hale getirmiştir. Aslında bu durum muhasebecilerin yaptıkları işi daha da önemli hale getirirken aynı zamanda karmaşıklığa neden olmuştur.³ Bu değişikliklere uyum sağlamak için muhasebecilere bu yönde eğitimler verilerek desteklenmiştir. Ancak bazı durumlarda devlet acil durum değişikliğine giderek insanların rutin hayatını etkileyecek ani kararlar alması gerekmektedir. Dahası bu tür durumlar tüm ülkeleri etkisi altına alacak acil durum değişikliği ender olarak görüldüğü düşünülürse modern tarihte ilk kez Dünya Sağlık Örgütü (WHO), küresel salgın ilan etti ki bu salgın ölümle sonuçlanmaktadır. Ülkeler bu kararın ardından

¹ Prodomos D CHATZOGLOU, Eftichia VRAİMAKİ, Eleni KOMSİOU, Elena POLYCHROU, Anastasios D. DIAMANTIDIS. "Factors Affecting Accountants' Job Satisfaction and Turnover Intentions: A Structural Equation Model." . In 8th International Conference on Enterprise Systems, Accounting and Logistics (8th ICESAL 2011). Thassos Island. Greece. s. 134.

² Peter MILLER ve Michael POWER. "Accounting, Organizing, and Economizing: Connecting Accounting Research and Organization Theory." Academy of Management Annals. 7(1). 2013. s. 560.

³ James GUTHRIE ve Lee D. PARKER. "Whither The Accounting Profession, Accountants and Accounting Researchers? Commentary And Projections." Accounting Auditing & Accountability Journal. 29(1). 2016. s. 5.

hem halkını korumak hem de ekonomisini desteklemek için acil önlemler almışlardır.⁴ Dolayısıyla bu virüs, sağlık açısından olduğu kadar ekonomik olarak bulaşıcı olacağı öngörülmektedir.⁵

COVID-19 dünya genelini etkisi altına alan benzersiz bir virüs salgınıdır. Her ülke acil önlemlerin kapsamını, niteliğini ve bunları uygulanma durumu yetkili makamlara bırakmıştır. Böyle bir durumda toplum alınan kararlara karşı uyumlu ve belli sorumlulukları yerine getirmesi gerekmektedir. Özellikle acil değişiklikler karşısında iş hayatında aktif çalışanlar daha fazla etkilenmektedir. Her meslek için olduğu gibi muhasebe meslek mensuplarının acil değişiklik karşısında nasıl etkileneceği ve bu değişiklikler nasıl uğraşacağı soruları ortaya çıkmaktadır. Salgın dönemi ile ilgili olarak muhasebe mesleği ve rolü ile ilgili olarak literatürde sınırlı sayıda araştırmalarla açıklanmaya çalışılmıştır. Papadopoulou ve Papadopoulou (2020)⁶ Yunanistan'da 171 muhasebe meslek mensuplarına uyguladıkları anket sonucuna göre, salgının ilk başladığı dönemde meslek mensupları uyum sağlamada zorluk yaşarken, iş hayatlarında değişiklik yapmak zorunda kaldıklarını ve bunun sonucu olarak da faaliyetlerini önemli ölçüde etkilediğini saptamışlardır. Tuğay ve Dokur⁷ (2020), salgının muhasebe meslek mensuplarının iş hayatlarındaki alışkanlıkları üzerine etkisini araştırmışlardır. Buna göre, muhasebecilerin çalışma sürelerinde azaldığı,

virüs olma endişesi sonucunda iş streslerinin azaldığı, hafta sonu ve evde çalışmaya başladıklarını elde etmişlerdir. Selimoğlu vd.⁸ (2021), çalışmalarında salgının muhasebe meslek mensupları üzerindeki etkisine ve yaptıkları iş olarak strese neden olan faktörleri araştırmışlardır ve çalışmanın sonucunda salgın sonrasında geleneksel çalışma hayatlarında değişiklik olduğu, iş yüklerinin arttığı, mevzuat değişiklikleri sonucunda mesleki belirsizler ve virüsün evrak teması ile bulaşma riski olarak saptanmıştır. Bununla birlikte muhasebe meslek mensupları, genel anlamda çalışma hayatındaki yaşadıkları zorluklara rağmen mesleki değer ve itibarı göremedikleri sonucunu elde etmişlerdir. Beder⁹ (2021), salgın süresinde muhasebe meslek mensuplarının bireysel özellikleri ve mesleki nitelikleri kapsamında analiz yapılarak, yaşadıkları sorunlara çözüm önerileri geliştirmiştir.

Bu çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 sürecinde nasıl etkilendikleri, salgın döneminde acil durum değişikliklerine nasıl uyum sağladıkları ve bu süreçte muhasebecilerin mesleki faaliyetlerindeki verimliliği etkileyen hangi sorunların ortaya çıktığı sorularına odaklanmaktadır. Bununla birlikte çalışmada, salgın döneminde acil durum önlemlerinin uygulanmasında kilit bir araç olarak muhasebe meslek mensuplarının rolü incelenmiştir. Literatürde salgın döneminde muhasebe mesleği ve rolü

⁴ Sofia PAPADOPOULOU ve Maria PAPADOPOULOU. "The Accounting Profession Amidst the COVID 19 Pandemic". International Journal of Accounting and Financial Reporting, 10 (2). 2020. s. 40.

⁵ Richard BALDWIN ve Beatrice WEDER DI MAURO. "Economics in the Time of COVID-19". A VoxEU.org Book, CEPR Press, London. 2020.

⁶ Sofia PAPADOPOULOU ve Maria PAPADOPOULOU. a.g.e. s. 39.

⁷ Osman TUĞAY ve Şükrü DOKUR. "Koronavirüs (Kovid-19) Salgınının Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Alışkanlıkları Üzerine Etkileri: Bir Araştırma". Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi. 8(105). 2020. s.75.

⁸ Seval SELİMOĞLU, Aytül Ayşe CENGİZ, Ali ÖZDEMİR ve Begüm YALI. "COVID-19 ile Birlikte Muhasebe Mesleğindeki Stresin Yeni Halleri". Muhasebe ve Denetim Bakış. Sayı 63. 2021. s. 1.

⁹ Nur BEDER. "Muhasebe Meslek Mensuplarının Yeni Dünya ile İmtihani". Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 21(1). 2021. s. 163.

ile ilgili sınırlı sayıda çalışma yer almaktadır. Bu nedenle çalışma, hem literatüre katkı sağlama-yı hem de alınan acil önlem kararlarının meslek mensuplarını nasıl etkilediğini amaçladığından özel öneme sahiptir. Aynı zamanda mevcut çalışma, potansiyel boşlukları, zorlukları ya da eksiklikleri ortaya çıkarmak ve bu salgın döneminde muhasebe meslek mensuplarını etkileyecek olası faktörleri araştırmaktır.

1- KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Dünya Sağlık Örgütü, 11 Mart 2020 tarihinde COVID-19' u küresel bir salgın olduğunu resmi olarak duyurdu.¹⁰ 22 Mayıs 2021 tarihi itibarıyla dünya genelinde teyit edilen vaka sayısı 166.521.808 olduğu ve vaka sayıları artmaya devam etmektedir. Dünya'da birçok ülkede görülen COVID-19 en çok doğrulanmış vaka sayısı ABD ve Hindistan'da bulunmaktadır¹¹. Salgının başlamasıyla birlikte ülkeler salgının yayılmasını önlemek amacıyla katı karantina politikaları uyguladı. Bu uygulamalar sonucunda birçok işletme süreçlerin kısıtlanması ya da önemli ölçüde değişmesine ve tedarik zincirlerinin kesintiye uğraması ile dünya çapında büyük aksamalar meydana gelmiştir.¹² Devam eden bu salgının yıkıcı etkisi sadece halk sağlığı ile ilgili değil sektörler ve meslek grupları üzerinde olumsuz etkisi belirgin olarak görülmüştür.

COVID-19 sürecinde ülkemiz genelinde birçok meslek mensubu evden çalışmaya başla-

mıştır. Daha öncesinde benzeri görülmemiş olan bu durum karşısında muhasebe meslek mensupları da evden çalışmak zorunda kalmış hatta tam kapanma ya da sokağa çıkma yasağı olduğu dönemlerde kendi ofislerine gidemeyerek evden çalışmak zorunda kalmışlardır.¹³ Muhasebe mesleği, iş yükünün fazla, insan ilişkilerinin yoğun olduğu ve özellikle belirli dönemlerde fiziksel yorgunluğun ve stresin daha da yüksek olduğu bir meslektir. Muhasebe meslek mensupları, işletmelerin kuruluşundan kapanmasına kadar işletmenin kamu kurumlarıyla ilişkilerini yürütmek de aynı zamanda işletmelere danışmanlık hizmeti de yaptıklarından dolayı salgın sürecinde daha fazla iş yükü altında kalmışlardır. Bu meslek mensupları ile ilgili olarak Türkay (2021)¹⁴ *"Dünyada ve ülkemizde ekonomik hayatın durma noktasına geldiği Koronavirüs salgını sürecinde sağlık çalışanlarını hariç tutarsak belki de en fazla stres altında çalışmaya devam eden meslek mensuplarından biri de Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler olmuştur."* muhasebecilerin bu süreçte yaşadıkları sıkıntıyı dile getirmiştir. TÜRMOB Genel Başkanı Emre Kartaloğlu Muhasebe Haftası'nda *"Pandemi süreci, Mali Müşavirlik mesleğinin vazgeçilmez önemini net ve açık bir şekilde göstermiştir. Hem işletmelerimizin varlıklarını koruyabilmeleri hem kamu finansmanının sağlanması açısından, kamu ile işletmeler arasında köprü görevi gören Mali Müşavirler üstlenmiş*

¹⁰ WHO. "Coronavirus disease 2019 situation report-67". (<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situationreports>). Erişim tarihi: 15 Mayıs 2021.

¹¹ WHO. "WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard". (<https://covid19.who.int/>). Erişim tarihi: 22 Mayıs 2021.

¹² Bashir Babatunde ALOA ve Oladejo LUKHMAN G. "Coronavirus Pandemic and Business Disruption: The Consideration of Accounting Roles in Business Revival". International Journal of Academic Multidisciplinary Research (IJAMR). 4(5). 2020. s. 108.

¹³ Muharrem KARATAŞ. "Covid-19'un Denetim Çalışmaları Üzerine Etkileri – Muhtemel Zorluklar Ve Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar". (<https://kovid19.turmob.org.tr/covid-19un-denetim-calismalari-uzerine-etkileri>). Erişim tarihi: 22 Mayıs 2021.

¹⁴ İmdat TÜRKAY. "Pandemi Süreci SMMM'lerin Önemini Bir Kez Daha Hatırlattı". (<https://vergialgi.net/pandemi-sureci-sm-mmlerin-onemini-bir-kez-daha-hatirlatti>). Erişim tarihi: 23 Mayıs 2021.

oldukları sorumlulukları başarı ile yerine getirdiler.”¹⁵ meslek mensuplarının salgın sürecinde yaptıkları işin önemini dile getirmiştir.

Türkiye’de devlet tarafından açıklanan CO-VID- 19 salgının yayılmasını önlemek amacıyla alınan önlemlere ek olarak muhasebe meslek mensuplarının salgın sürecinde uyulması gereken hususlar TÜRMOB tarafından yayınlanmıştır. Buna göre;¹⁶

- “Mali müşavirlik bürolarına ziyaretçi kabul edilmeyecektir.
- Her ayın 10’uncu gününe kadar evrakların muhasebe bürolarına teslim edilmesi gerekmektedir. Olası bir bulaş durumunda iş ve işlemlerin hızlı bir şekilde bitirilmesi son tarih beklenmeden beyanname ve bildirgelerin verilmesi açısından önem taşımaktadır.
- Muhasebe bürolarında iş görüşmeleri telefon ile bilgi verilerek ve randevu sistemi ile gerçekleştirilecektir.
- Muhasebe bürolarına evrak teslimi için önceden telefon ile bilgi verilecek ve evraklar kapıdan ya da kargo ile teslim edilecektir.
- Muhasebe bürolarında bu dönemde içecek ve yiyecek ikramı yapılmayacaktır.
- Muhasebe bürolarına gelinmesini gerektirmeyen işler online veya telefon ile gerçekleştirilecektir.
- Muhasebe bürosuna gelenler ve burada çalışanlar sosyal mesafe, maske ve hijyen kurallarına uymak zorundadır.”

Salgın kapsamında alınan kararlar virüsün

yayılmasını önlemek amacıyla alınmış olsa da muhasebe meslek mensuplarına olumsuz etkisi göz ardı edilemez. Muhasebecilerin hızla değişen iş ortamına uyum sağlamalarının yanı sıra sık sık yapılan vergi kanununda yapılan değişiklikler ve beyan-bildirim ve ödeme sürelerinde yaşanan aksaklıklar muhasebecilerin görevlerini daha da zorlu ve karmaşık hale getirmiştir.¹⁷ Aslında salgın döneminde, vergi mükellefleri ile devlet arasında bağlantı sağlayan muhasebecinin hem ekonomi hem de toplum için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Salgın dönemi ile birlikte tüm meslek gruplarında hızlı bir şekilde dijitalleşmeye geçildi. Aslında salgın öncesinde dijital dönüşüm bir senaryo olarak konuşulurken bu süreçte bu senaryolar yaşanmaya başlandı. Artık insanlar dijitalleşmeyi bir tehdit unsuru olarak görmek yerine hayatı kolaylaştırıcı yöntem olarak kullanmaya başladılar. Muhasebe meslek mensupları da salgın öncesinde evrak ve belge düzenleme, kayda alma, raporlama ve denetim süreçlerinde dijitalleşmeyi zorunlu olarak kullanırken salgından sonra bu işlerin yanı sıra toplantı, eğitimler, mükellef görüşmeleri, imza gibi birçok süreçte dijital dönüşümün kolaylığından faydalanmışlardır.¹⁸ Diğer bir yönüyle de muhasebeciler için temassız ve kâğıtla çalışma dönemi sona ermiş artık teknoloji ile çalışma dönemine geçilmiştir. Dolayısıyla hem salgın süreci hem de dijitalleşmenin sonucu olarak muhasebe meslek mensupları çalışma saatlerinde ofis koşullarına, mükellefleri ile olan

¹⁵ TÜRMOB. “Muhasebeci Değere Odaklandı”. (https://turmob.org.tr/haberler/2f3b2d93-19dc-4186-a8c6-c10a8270ecb0/_). Erişim tarihi: 30 Mayıs 2021.

¹⁶ TÜRMOB. “ÖNCELİĞİMİZ SAĞLIK, Mali Müşavirlik Bürolarında Pandemiye Karşı Uyulması Gereken Hususlar”. (<https://www.turmob.org.tr/>). Erişim tarihi: 22 Mayıs 2021.

¹⁷ Inta BRUNA, Kastytis SENKUS, Rasa SUBACIENE, Ruta SNEİDERE. “Evaluation of Perception of Accountant’s Role at the Enterprise in Latvia and Lithuania”. European Research Studies Journal. XX(3A). 2017. s. 148.

¹⁸ Abdülkadir ŞAHİN. “Muhasebe’de Covid-19 Çarpan Etkisi: Dijitalleşme ve Dış Kaynaklı (Outsource) Hizmet Farkındalığı”. (<https://www.pkfistanbul.com/muhasebe-covid-19-dijitallesme/>). Erişim tarihi: 13 Haziran 2021.

ilişkilerinden iş hayatlarına kadar değişikliklere neden olmuştur.¹⁹

2- ARAŞTIRMA

2.1- Araştırmanın Yöntemi

Araştırma kapsamında, muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 sürecinde nasıl etkilendiklerini ölçmek amacıyla Isparta, Burdur, ve Antalya illerini kapsayan ampirik bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Söz konusu illerde görev yapan muhasebe meslek mensupları araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 sürecinde nasıl etkilendiklerinin belirlenmesine yönelik yapılan araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Bu çalışmada anket uygulaması için Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 04/07/2021 tarihli ve 8/249 nolu toplantısında 2100027017 sıra sayılı kararı ile izin alınmıştır.

Araştırmanın elektronik ortamda yapılması ve sadece Batı Akdeniz Bölgesindeki (Isparta, Burdur ve Antalya) illerinde bulunan muhasebe meslek mensuplarına uygulanması araştırmanın kısıtlarını oluşturmaktadır.

2.2- Ölçme Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak, muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 salgın sürecinde nasıl etkilendiklerini tespit etmek için Papadopoulou ve Papadopoulou (2020)²⁰ tarafından bir araştırma aracı olarak tasarladıkları yapılandırılmış anket soruları ve demografik özellikleri saptamak için de kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Anketin birinci bölümünde muhasebe meslek mensuplarının nasıl etkilendiklerini ölçmek

için 43 ifadeden oluşan sorular kullanılmıştır. Bu 43 ifadenin 10 tanesi COVID-19 öncesi ve sonrası yaşanan değişiklikler, 2 tanesi COVID-19 öncesi ve sonrası iletişim, 8 tanesi COVID-19 yeni normale uyum, 8 tanesi uzaktan çalışmanın etkisi, 3 tanesi uzaktan çalışma yetisi, 8 tanesi yetkililer/ilgililer tarafından alınan COVID-19 önlemleri ve 4 tanesi ise muhasebe mesleğinin önemi ve tanınmasına ilişkin muhasebe meslek mensubu inançlarına ilişkin önermeler şeklinde düzenlenmiştir. Bu soruların ölçümünde ise 5'li Likert Tipi ölçekten (1=Kesinlikle Katılmıyorum ve 5= Kesinlikle Katılıyorum) yararlanılmıştır. Anketin ikinci bölümünde, anketi dolduran muhasebe meslek mensuplarına cinsiyet, yaş, eğitim gibi demografik ve kişisel özellikleri kapsayan kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Bu anket formu Ağustos 2021 tarihinde muhasebe meslek mensuplarına uygulanmış ve anket sonuçları araştırmanın amacına uygun olacak şekilde analiz teknikleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

2.3- Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Isparta, Burdur ve Antalya illerinde serbest ya da bağımlı olarak çalışan muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan anket soruları elektronik ortamda Isparta, Burdur ve Antalya illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına uygulanmış ve elde edilen 515 anket verisi analiz edilerek yorumlanmıştır.

Yapılan araştırmalara göre; Isparta'da 213'ü serbest, 141'i bağımlı olmak üzere toplam 354, Burdur'da 155'i serbest 89'u bağımlı olmak üzere toplam 244 ve Antalya'da ise 1.707'si serbest,

¹⁹ İsmail TEKBAŞ. "Covid-19 Muhasebeyi Sonsuza Kadar Değiştirecek!". (www.MuhasebeTR.com). Erişim tarihi: 13 Haziran 2021.

²⁰ Sofia PAPADOPOULOU ve Maria PAPADOPOULOU. "The Accounting Profession Amidst the COVID-19 Pandemic". International Journal of Accounting and Financial Reporting. 10, 2020. S. 45.

1.594'ü bağımlı olmak üzere toplam 3.301 muhasebe meslek mensubunun faaliyet gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre, araştırmanın toplam evrenini 3.899 meslek mensubu oluşturmaktadır. Verilerin toplanması Ağustos 2021 döneminde muhasebe meslek mensuplarına yapılmıştır. Anket araştırmalarında $\alpha = 0,05$ olduğunda evren büyüklüğü 5.000 ise 357 örneklemin yeterli olduğu ifade edilmiştir.²¹

2.4- Araştırma Geçerlilik ve Güvenirliği

Bilimsel nitelikte araştırmalarda, yapılacak ölçümlerin geçerlilik ve güvenilirlikleri veri toplama yönteminin temel özelliğini oluşturur. Geçerlilik kavramı, ölçme aracının ölçmek istenilen şeyi doğru ölçüp ölçmediğini tespit etmek için kullanılırken güvenilirlik kavramı ise ölçme aracının aynı örneklem için tekrar edilerek uygulanması durumunda sonucun değişip değişmediğini ölçmek için kullanılmaktadır. Güvenilirlik katsayısı 0 ile 1 değeri arasında değer alır ve bu değer 1'e yaklaştıkça güvenilirliği de artar.²² Buna göre araştırmada örneklem büyüklüğü (515) yeterlidir.

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirlik katsayısı (Cronbach's Alpha) incelendiğinde ölçeğin alpha değeri %83 olarak belirlenmiştir. Peterson (1994)²³, bilimsel araştırmalarda ölçeklerin güvenilirlik katsayısının 0,70 ve üzerinde olmasının kabul edilebilir bir değer olduğunu ifade etmiştir. Bu durumda, araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilir sonuçlar verdiği görülmektedir. Geçerlilikte ise ilk olarak maddeler arasında faktörleri belirlemek için faktör analizi yapılması gerekmektedir. Araştırma konusu ile yapılan daha önceki araştırmada güvenilirlik düzeyleri yüksek

çıkış bu durum ifadelerle ilişkin faktör yükleri ölçeğin geçerliliğini kanıtlamıştır.

Araştırmada toplanan verilerin nasıl analiz edileceği ve hangi analiz yöntemlerinin kullanılacağı araştırma sonuçlarının doğru yorumlanması açısından önem arz etmektedir. Bu araştırmanın sonuçları uygun analiz teknikleri kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada, verilerin normal dağılıma uymadığının tespit edilmesi sonucunda parametrik olmayan yöntemlerden Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testi kullanılarak analizler yapılmıştır.

3- İSTATİSTİK ANALİZLER VE BULGULAR

Araştırmada yer alan anket soruları elektronik ortamda yapılmıştır. Elde veriler SPSS 23 paket programında analiz edilmiştir. Araştırmada verilerin normal dağılım gösterip göstermediği analiz edilmiş ve buna göre verilerin normal dağılmadığı saptanmıştır. Bundan dolayı araştırmada parametrik olmayan test yöntemlerinden Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi yapılmıştır.

3.1- Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Bulgu ve Değerlendirmeler

Tablo 1'de araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının demografik ve kişisel özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde toplam 515 meslek mensubunun 157'sinin (%30,5) kadın, 358'inin (%60,5) erkek olduğu görülmektedir.

²¹ Yahşi YAZICIOĞLU ve Samiye ERDOĞAN. *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Detay Yayıncılık. Ankara. 2014.

²² Ayhan URAL ve İbrahim KILIÇ. *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS İle Veri Analizi*. Detay Yayıncılık. Ankara. 2005. s. 66.

²³ Robert A. PETERSON. "A Meta-analysis of Cronbach's Coefficient Alpha". *Journal of Consumer Research*. 21 (2). 1994.

Tablo 1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik ve Kişisel Özelliklerine Yönelik Bulgular

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	157	30,5
Erkek	358	60,5
Toplam	515	100
Yaş		
<25	18	3,5
25-35 arası	110	21,4
36-45 arası	204	39,6
46-55 arası	135	26,2
>55	48	9,3
Toplam	515	100
Eğitim Durumu		
Lise	18	3,5
Önlisans	47	9,1
Lisans	345	67,0
Lisansüstü	105	20,4
Toplam	515	100
Çalışma Şekli		
Bağımlı SMMM	327	63,5
Bağımsız Muhasebe Bürosu Çalışanı	95	18,4
Bağımlı SMMM	58	11,3
Bağımlı Muhasebe Bürosu Çalışanı	35	6,8
Toplam	515	100

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde toplam 515 muhasebe meslek mensubunun 157'sinin (%30,5) kadın, 358'inin (%69,5) erkek olduğu görülmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının yaşlarına göre dağılıma bakıldığında ise büyük bir çoğunluğu 36-45 yaş arası (%39,6) çalışanlar oluşturmaktadır. Katılımcıların eğitim düzeylerine ilişkin sonuçlara bakıldığında, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim almış muhasebe meslek mensuplarının sayısının oldukça yüksek olduğu görülmektedir (%87,4). Araştırmaya katılan muhasebe meslek men-

suplarının çalışma şekli sonuçlarına bakıldığında ise büyük çoğunluğunun bağımsız olarak çalışan SMMM (% 63,5) olduğu görülmektedir.

3.2- Ampirik Bulgular

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklere göre ifadelere verdikleri cevapların istatistiki olarak yorumlamak için öncelikle parametrik ya da parametrik olmayan testlerin yapılması gerekmektedir. Eğer veriler normal dağılım göstermiyor ise parametrik olmayan testleri kullanarak analiz yapılması gerekmektedir.²⁴ Buna göre, verilerin normal

²⁴ Hakan DEMİRGİL. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. (Edt. Şeref KALAYCI). Asil Yayın Dağıtım. Ankara.

dağılıp dağılmadığı test edilmiş ve aşağıda hipotezlere yer verilmiştir.

H_0 : Veriler normal dağılmaktadır.

H_1 : Veriler normal dağılmamaktadır.

Yapılan analiz sonucunda verilerin significant değerleri, Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk sonucunda sig < 0,05 değerinden küçük çıktığından dolayı **H_0 hipotezi reddedilmiş** ve alternatif hipotez **H_1 kabul edilmiştir**. Buna göre, veriler normal dağılmamaktadır. Anket formunda yer alan ifadeler ile demografik özellikler arasın-

da istatistiki olarak anlamlı olarak bir fark olup olmadığının saptanabilmesi için Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Ayrıca ifadelerdeki farklılıkların daha iyi açıklanabilmesi için Crosstabs analizi yapılarak tabloların altında yorumlanmıştır.

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının salgın sürecinde nasıl etkilendikleri ile ilgili **cinsiyet değişkenine** göre analiz sonuçları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Muhasebe Meslek Mensuplarının COVID-19 Muhasebe Mesleğine Etkisi İfadelerine Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi

Hipotez	Test	Sig.	Karar
COVID-19 öncesi günlük çalışma saatleriniz.	Mann-Whitney U test	,000	Red
COVID-19 öncesi ortalama aylık geliriniz.	Mann-Whitney U test	,000	Red
COVID-19 sonrası ortalama aylık geliriniz.	Mann-Whitney U test	,003	Red
COVID-19 öncesi size gelen iş talep yoğunluğu	Mann-Whitney U test	,012	Red
COVID-19 sonrası size gelen iş talep yoğunluğu.	Mann-Whitney U test	,001	Red
COVID-19 öncesi işimle ilgili stres seviyem.	Mann-Whitney U test	,001	Red
COVID-19 sonrası işimle ilgili stres seviyem.	Mann-Whitney U test	,007	Red
COVID-19 sonrası işimi kaybetme kaygısı seviyem.	Mann-Whitney U test	,001	Red
COVID-19 sonrası mükelleflerimle iletişim kalitem.	Mann-Whitney U test	,000	Red
COVID-19 ile ilgili acil durum önlemlerinin uygulanması kolaylığı	Mann-Whitney U test	,020	Red
Yetkili devlet makamları COVID-19 nedeniyle iş yapma tarzındaki yaşanan değişikliklere uyum sürecinizde yardımcı oldular mı?	Mann-Whitney U test	,011	Red
COVID-19 öncesi uzaktan çalıştınız mı?	Mann-Whitney U test	,007	Red
Uzaktan çalışmanın çalışma saatlerim (süresi) üzerindeki etkisi.	Mann-Whitney U test	,000	Red
Uzaktan çalışmamın çalışma saatlerimin esnekliği üzerindeki etkisi.	Mann-Whitney U test	,000	Red
Uzaktan çalışmamın müşterilerimle iletişime etkisi.	Mann-Whitney U test	,000	Red
Uzaktan çalışmamın müşterilerimle ilişkiye etkisi.	Mann-Whitney U test	,000	Red
Uzaktan çalışmamın işle ilgili stresime etkisi.	Mann-Whitney U test	,000	Red
Uzaktan çalışmamın gelirim üzerindeki etkisi.	Mann-Whitney U test	,000	Red
Uzaktan çalışmamın işimin kalitesi üzerindeki etkisi.	Mann-Whitney U test	,000	Red
Uzaktan çalışmak için gereken tüm araçlara erişimim var.	Mann-Whitney U test	,034	Red
Müşterilerime yönelik tüm faaliyetlerimi uzaktan yürütebilmem için gerekli araçlara erişimim var.	Mann-Whitney U test	,006	Red
Acil durum önlemleri açık, ayrıntılı ve anlaşılır bir şekilde oluşturulmuştur.	Mann-Whitney U test	,004	Red
Acil durum önlemlerinin anlaşılabilmesi ve uygun şekilde uygulanabilmesi için makul bir zaman aralığı verilmiştir.	Mann-Whitney U test	,007	Red
Acil durum önlemlerinin uygun şekilde uygulanabilmesi için yeterli bilgi, rehberlik ve destek sağlanmıştır.	Mann-Whitney U test	,044	Red
Hak ettiğime inandığım ekonomik karşılığı ve takdiri alıyorum.	Mann-Whitney U test	,002	Red
Hak ettiğime inandığım duygusal karşılığı ve takdiri alıyorum.	Mann-Whitney U test	,000	Red

Yukarıdaki Tablo 2’de görüldüğü gibi yapılan analizde ankette yer alan 26 ifadeye verilen cevapların dağılımında erkek ve kadın muhasebe meslek mensuplarının verdikleri cevaplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Farklılığın daha iyi tespit edilebilmesi için yapılan Crosstabs analizi sonucunda, kadın ve erkek muhasebe meslek mensuplarının verdikleri cevaplar arasında genel anlamda büyük farklılıkların bulunduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıkları net bir şekilde ortaya koyan bazı analiz sonuçları aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

“COVID-19 sonrası işimi kaybetme kaygısı seviyem” ifadesine erkek muhasebe meslek mensuplarının kadın muhasebe meslek mensuplarına göre daha fazla katıldığı görülmüştür. Buna göre, COVID-19 sonrası yaşanan değişikliklerden erkek muhasebe meslek mensuplarının daha fazla etkilendiği, olası bir işten çıkarma durumunda erkek muhasebe meslek mensuplarının geçim sıkıntısını daha çok yaşayacakları düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Ayrıca “COVID-19 ile ilgili acil durum önlemlerinin uygulanması kolaylığı” ve “COVID-19 öncesi uzaktan çalıştınız mı?” ifadelerine erkek muhasebe meslek mensuplarının kadın muhasebe

meslek mensuplarına göre daha fazla katıldığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, erkek muhasebe meslek mensuplarının kadın muhasebe meslek mensuplarına göre yeni normale daha kolay adapte olduğu şeklinde yorumlanabilir.

“Uzaktan çalışmamın gelirim üzerindeki etkisi” ifadesine ise kadın muhasebe meslek mensuplarının erkek muhasebe meslek mensuplarına göre daha olumlu cevap verdikleri görülmüştür. Bu durumda salgının, kadın muhasebe meslek mensuplarının gelirleri üzerinde erkek muhasebe meslek mensuplarının gelirlerine göre daha olumlu etkisi olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte “Uzaktan çalışmak için gereken tüm araçlara erişimim var” ve “Müşterilerime yönelik tüm faaliyetlerimi uzaktan yürütebilmem için gerekli araçlara erişimim var” ifadelerine erkek muhasebe meslek mensuplarının daha fazla katılması, uzaktan çalışma yetisinin erkek muhasebe meslek mensuplarında, kadın muhasebe meslek mensuplarına göre daha fazla bulunduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının salgın sürecinden nasıl etkilendikleri ile ilgili ifadelere verdikleri cevapların yaş değişkenine göre analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 3’te gösterildiği gibidir.

Tablo 3. Muhasebe Meslek Mensuplarının COVID-19 Muhasebe Mesleğine Etkisi İfadelerine Verdikleri Cevapların Yaş Değişkenine Göre Analizi

Hipotez	Test	Sig.	Karar
COVID-19 öncesi günlük çalışma saatleriniz.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 öncesi ortalama aylık geliriniz.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası ortalama aylık geliriniz.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 öncesi size gelen iş talep yoğunluğu	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası size gelen iş talep yoğunluğu.	Kruskal-Wallis Testi	,003	Red
COVID-19 öncesi işimle ilgili stres seviyem.	Kruskal-Wallis Testi	,012	Red
COVID-19 sonrası işimle ilgili stres seviyem.	Kruskal-Wallis Testi	,001	Red
COVID-19 öncesi işimi kaybetme kaygısı seviyem.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası işimi kaybetme kaygısı seviyem.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası mükelleflerimle iletişim kalitem.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red

COVID-19 sonrası mükelleflerimle iletişim kalitem.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 ile ilgili acil durum önlemlerinin neler olduğunu kavrayabilmek.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 ile ilgili yeni tarz iş taleplerine uyum sağlayabilme kolaylığı.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Yetkili devlet makamları COVID-19 nedeniyle iş yapma tarzındaki yaşanan değişikliklere uyum sürecinizde yardımcı oldular mı?	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Meslek odaları COVID-19 nedeniyle iş yapma tarzındaki yaşanan değişikliklere uyum sürecinizde yardımcı oldular mı?	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 öncesi uzaktan çalıştınız mı?	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrasında uzaktan çalışıyor musunuz?	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmanın çalışma saatlerim (süresi) üzerindeki etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmamın çalışma saatlerimin esnekliği üzerindeki etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmamın çalışmamın müşterilerimle iletişime etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmamın müşterilerimle ilişkiye etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmamın işle ilgili stresime etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmanın işimle ilgili maliyetler üzerinde etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmamın gelirim üzerindeki etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmamın işimin kalitesi üzerindeki etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmak için gereken tüm araçlara erişimim var.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Müşterilerime yönelik tüm faaliyetlerimi uzaktan yürütemem için gerekli araçlara erişimim var.	Kruskal-Wallis Testi	,004	Red
COVID-19 olmasa bile mesleki faaliyetlerimin tamamını uzaktan gerçekleştirebilirim.	Kruskal-Wallis Testi	,006	Red-
Acil durum önlemleri açık, ayrıntılı ve anlaşılır bir şekilde oluşturulmuştur.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Acil durumlarda ne yapılacağıyla ilgili bilgi ve belgeler açık ve ayrıntılı bir şekilde zamanında sağlanmıştır.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Acil durum önlemlerinin anlaşılabilmesi ve uygun şekilde uygulanabilmesi için makul bir zaman aralığı verilmiştir.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Acil durum önlemlerinin uygun şekilde uygulanabilmesi için yeterli bilgi, rehberlik ve destek sağlanmıştır.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Acil durum önlemlerinin uygulanması basittir ve bürokrasiye tabi değildir.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Yetkili devlet organları ve hizmetleriyle ilgili bize yönelik tatmin edici işbirliği vardır.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Muhasebecilerin acil durum önlemleri kolay bir şekilde yapılabilecek işlerden oluşmaktadır.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Muhasebe mesleği, COVID-19 salgını dönemi gibi acil dönemlerde çok önemlidir.	Kruskal-Wallis Testi	,001	Red
Muhasebe mesleğini COVID-19 salgınından önce çok önemli olarak algıladım.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Hak ettiğime inandığım ekonomik karşılığı ve takdiri alıyorum.	Kruskal-Wallis Testi	,002	Red
Hak ettiğime inandığım duygusal karşılığı ve takdiri alıyorum.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red

Tablo 3'te görüldüğü üzere yapılan analizde ankette yer alan 39 ifadeye verilen cevapların dağılımında değişik yaş gruplarındaki muhasebe meslek mensuplarının verdikleri cevaplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Yapılan Crosstabs analizi sonucuna göre ifadelere verilen cevaplarda 35-45 yaş gruplarının daha fazla katıldıkları görülmüştür.

Yapılan analizde katılımcılardan “COVID-19 öncesi ve sonrası yaşanan değişiklikler” ile ilgili ifadeye, 35-45 yaş arasındaki muhasebe meslek mensupları daha fazla katılmışlardır. Bununla birlikte “COVID-19 sonrası” ile başlayan ifadelere “COVID-19 öncesi” ile başlayan ifadelere göre 35-45 yaş grubu muhasebe meslek mensupları ile diğer yaş gruplarındaki muhasebe meslek men-

supları arasında daha fazla farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının “Yetkili devlet makamları COVID-19 nedeniyle iş yapma tarzında yaşanan değişikliklere uyum sürecinizde yardımcı oldular mı?” ifadesine 35-45 yaş grubu muhasebe meslek mensuplarının diğer yaş gruplarındaki muhasebe meslek mensuplarına göre hiç katılmıyorum cevabını verdikleri görülmüştür.

“Meslek odaları COVID-19 nedeniyle iş yapma tarzındaki yaşanan değişikliklere uyum sürecinizde yardımcı oldular mı?” ifadesine 55 ve üstü sadece 6 muhasebe meslek mensubu katılırken, diğer yaş gruplarındaki muhasebe meslek mensuplarının ise bu ifadeye katılmadıkları tespit edilmiştir. Dolayısıyla meslek mensuplarının genel anlamda meslek odalarından yeterince destek görmediği söylenebilir.

“Uzaktan çalışma yetisi” ile ilgili ifadelerle diğer yaş gruplarındaki muhasebe meslek mensuplarına göre 35-45 yaş gruplarındaki muhasebe meslek mensuplarının daha fazla katıldıkları belirlenmiştir. Bu durum 35-45 yaş grubunun

mesleklerini icra etme noktasında kendilerini daha yetkin gördükleri anlamına gelmektedir.

Bununla birlikte “Muhasebe mesleği, COVID-19 salgını dönemi gibi acil dönemlerde çok önemlidir” ve “Muhasebe mesleğini COVID-19 salgınından önce çok önemli olarak algıladım” ifadelerine muhasebe meslek mensuplarının çoğunluğunun katıldığı tespit edilmiştir. Muhasebe mesleğinin önemi noktasında meslek mensuplarının COVID-19 öncesinde ve sonrasında fikirlerinin değişmediği ve mesleklerini önemsedikleri görülmektedir.

“Hak ettiğime inandığım ekonomik karşılığı ve takdiri alıyorum” ve “Hak ettiğime inandığım duygusal karşılığı ve takdiri alıyorum” ifadelerine ise muhasebe meslek mensuplarının daha az katıldıkları görülmüştür. Bu sonuç, meslek mensuplarının maddi ve manevi açıdan tatmin olmadıkları anlamına gelmektedir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının salgın sürecinden nasıl etkilendikleri ile ilgili ifadelerle verdikleri cevapların eğitim durumu değişkenine göre analiz sonuçları ise aşağıdaki Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Muhasebe Meslek Mensuplarının COVID-19 Muhasebe Mesleğine Etkisi İfadelerine Verdikleri Cevapların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analizi

Hipotez	Test	Sig.	Karar
COVID-19 öncesi günlük çalışma saatleriniz.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası günlük çalışma saatleriniz.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası ortalama aylık geliriniz.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 öncesi size gelen iş talep yoğunluğu	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası size gelen iş talep yoğunluğu.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası işimle ilgili stres seviyem.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 öncesi işimi kaybetme kaygısı seviyem.	Kruskal-Wallis Testi	,001	Red
COVID-19 öncesi mükelleflerimle iletişim kalitem.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası mükelleflerimle iletişim kalitem.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 ile ilgili acil durum önlemlerinin neler olduğunu kavrayabilmek.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 ile ilgili acil durum önlemlerinin uygulanması kolaylığı.	Kruskal-Wallis Testi	,005	Red
COVID-19 ile ilgili iş yapma tarzındaki değişikliklere uyum sağlayabilmek.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 ile ilgili yeni tarz iş taleplerine uyum sağlayabilme kolaylığı.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red

Yetkili devlet makamları COVID-19 nedeniyle iş yapma tarzındaki yaşanan değişikliklere uyum sürecinizde yardımcı oldular mı?	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 öncesi uzaktan çalıştınız mı?	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrasında uzaktan çalışıyor musunuz?	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmanın çalışma saatlerim (süresi) üzerindeki etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmamın çalışma saatlerimin esnekliği üzerindeki etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmamın işle ilgili stresime etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,001	Red
Uzaktan çalışmanın işimle ilgili maliyetler üzerinde etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmamın gelirim üzerindeki etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmamın işimin kalitesi üzerindeki etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,001	Red
Uzaktan çalışmak için gereken tüm araçlara erişimim var.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Müşterilerime yönelik tüm faaliyetlerimi uzaktan yürütebilmem için gerekli araçlara erişimim var.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 olmasa bile mesleki faaliyetlerimin tamamını uzaktan gerçekleştirebilirim.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red-
Acil durum önlemleri açık, ayrıntılı ve anlaşılır bir şekilde oluşturulmuştur.	Kruskal-Wallis Testi	,003	Red
Acil durumlarda ne yapılacağıyla ilgili bilgi ve belgeler açık ve ayrıntılı bir şekilde zamanında sağlanmıştır.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Acil durum önlemlerinin anlaşılabilmesi ve uygun şekilde uygulanabilmesi için makul bir zaman aralığı verilmiştir.	Kruskal-Wallis Testi	,030	Red
Acil durum önlemlerinin uygun şekilde uygulanabilmesi için yeterli bilgi, rehberlik ve destek sağlanmıştır.	Kruskal-Wallis Testi	,018	Red
Acil durum önlemlerinin uygulanması basittir ve bürokrasiye tabi değildir.	Kruskal-Wallis Testi	,002	Red
Yetkili devlet organları ve hizmetleriyle ilgili bize yönelik tatmin edici işbirliği vardır.	Kruskal-Wallis Testi	,016	Red
Muhasebecilerin acil durum önlemleri kolay bir şekilde yapılabilecek işlerden oluşmaktadır.	Kruskal-Wallis Testi	,010	Red
Muhasebe mesleği, COVID-19 salgını dönemi gibi acil dönemlerde çok önemlidir.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Muhasebe mesleğini COVID-19 salgınından önce çok önemli olarak algıladım.	Kruskal-Wallis Testi	,011	Red
Hak ettiğime inandığım ekonomik karşılığı ve takdiri alıyorum.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Hak ettiğime inandığım duygusal karşılığı ve takdiri alıyorum.	Kruskal-Wallis Testi	,004	Red

Yukarıdaki Tablo 4'te görüleceği üzere yapılan analizde ankette yer alan 35 ifadeye verilen cevapların dağılımında değişik eğitim düzeyindeki muhasebe meslek mensuplarının verdikleri cevaplar arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Yapılan Cross-tabs analizi sonuçlarına göre genel olarak muhasebe meslek mensuplarından lisans mezunu olanların diğer eğitim seviyelerindeki muhasebe meslek mensuplarına göre 35 ifadeye daha fazla katıldıkları görülmüştür.

"Muhasebe mesleğinin önemi ve tanınmasına ilişkin muhasebeci inançlarına ilişkin önermeler" ile ilgili ifadelerle verilen cevaplara göre muhasebe meslek mensuplarının büyük çoğunluğunun

hak ettikleri değeri alamadıklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir.

"COVID-19 öncesi size gelen iş talep yoğunluğu" ifadesine lisans mezunu meslek mensuplarından 210 kişi ortalama, 6 kişi ise çok yüksek şeklinde cevap verirken *"COVID-19 sonrası iş talep yoğunluğu"* ifadesine ise lisans mezunu meslek mensuplarından 40 kişi ortalama, 122 kişi ise çok yüksek şeklinde cevap vermişlerdir. Buna göre, lisans mezunu meslek mensuplarının salgın sonrasında iş talep yoğunluğunda artış olduğu saptanmıştır.

Salgın öncesinde stres seviyesi ile ilgili soruya muhasebe meslek mensuplarından toplamda 47 kişi çok yüksek cevabını verirken aynı soruya,

salgın sürecindeki stres seviyesi ile ilgili soruya ise 293 muhasebe meslek mensubu çok yüksek cevabını vermişlerdir. Bu durum, muhasebe meslek mensupları eğitim durumlarına göre sınıflandırıldığında genel olarak salgın sonrasında stres seviyelerinde artış olduğunu göstermektedir.

“COVID-19 öncesi mükelleflerimle iletişim kalitem” ifadesine eğitim durumu lisansüstü olan 34 muhasebe meslek mensubu “çok iyi” olarak cevaplarırken, “COVID-19 sonrası mükelleflerimle iletişim kalitem” ifadesine ise eğitim durumu lisansüstü olan meslek mensuplarından çok iyi seçeneğini cevap veren kişi sayısı sıfırdır. Bu durum, COVID-19 sonrasında eğitim durumu lisansüstü olan muhasebe meslek mensuplarının iletişim kalitesinin hiç olmadığını göstermektedir.

“Acil durum önlemleri açık, ayrıntılı ve anlaşılır bir şekilde oluşturulmuştur” ifadesine lisans mezunu muhasebe meslek mensuplarından 36

kişi tamamen katılıyorum cevabını verirken, aynı ifadeye eğitim durumu önlisans ve lisansüstü olan muhasebe meslek mensuplarından hiç kimşenin tamamen katılıyorum dememesi ise ilginç bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Muhasebe meslek mensuplarının acil durum önlemleri kolay bir şekilde yapılabilecek işlerden oluşmaktadır” ifadesine genel olarak 22 muhasebe meslek mensubu tamamen katıldıklarını ifade ederken, 235 muhasebe meslek mensubu ise hiç katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, muhasebe meslek mensuplarının acil durum önlemlerini içeren işlerin kolay bir şekilde yapılamayacağı görüşünde oldukları anlamına gelmektedir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının salgın sürecinden nasıl etkilendikleri ile ilgili ifadelerle verdikleri cevapların çalışma şekli değişkenine göre analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Muhasebe Meslek Mensuplarının COVID-19 Muhasebe Mesleğine Etkisi İfadelerine Verdikleri Cevapların Çalışma Şekli Değişkenine Göre Analizi

Hipotez	Test	Sig.	Karar
COVID-19 öncesi günlük çalışma saatleriniz.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası günlük çalışma saatleriniz.	Kruskal-Wallis Testi	,040	Red
COVID-19 öncesi ortalama aylık geliriniz.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası ortalama aylık geliriniz.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 öncesi size gelen iş talep yoğunluğu	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası size gelen iş talep yoğunluğu.	Kruskal-Wallis Testi	,007	Red
COVID-19 öncesi işimle ilgili stres seviyem.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası işimle ilgili stres seviyem.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 öncesi işimi kaybetme kaygısı seviyem.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası işimi kaybetme kaygısı seviyem.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası mükelleflerimle iletişim kalitem.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 sonrası mükelleflerimle iletişim kalitem.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 ile ilgili acil durum önlemlerinin neler olduğunu kavrayabilmek.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 ile ilgili acil durum önlemlerinin uygulanması kolaylığı.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 ile ilgili iş yapma tarzındaki değişikliklere uyum sağlayabilmek.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
COVID-19 ile ilgili yeni tarz iş taleplerine uyum sağlayabilme kolaylığı.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Yetkili devlet makamları COVID-19 nedeniyle iş yapma tarzındaki yaşanan değişikliklere uyum sürecinizde yardımcı oldular mı?	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Meslek odaları COVID-19 nedeniyle iş yapma tarzındaki yaşanan değişikliklere uyum sürecinizde yardımcı oldular mı?	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red

COVID-19 sonrasında uzaktan çalışıyor musunuz?	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmanın çalışma saatlerim (süresi) üzerindeki etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmanın çalışma saatlerimin esnekliği üzerindeki etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmanın müşterilerimle iletişime etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmanın müşterilerimle ilişkiye etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmanın işle ilgili stresime etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmanın işimle ilgili maliyetler üzerinde etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Uzaktan çalışmanın gelirim üzerindeki etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,043	Red
Uzaktan çalışmanın işimin kalitesi üzerindeki etkisi.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Müşterilerime yönelik tüm faaliyetlerimi uzaktan yürütebilmem için gerekli araçlara erişimim var.	Kruskal-Wallis Testi	,002	Red
COVID-19 olmasa bile mesleki faaliyetlerimin tamamını uzaktan gerçekleştirebilirim.	Kruskal-Wallis Testi	,006	Red-
Acil durum önlemleri açık, ayrıntılı ve anlaşılır bir şekilde oluşturulmuştur.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Acil durumlarda ne yapılacağıyla ilgili bilgi ve belgeler açık ve ayrıntılı bir şekilde zamanında sağlanmıştır.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Acil durum önlemlerinin anlaşılabilmesi ve uygun şekilde uygulanabilmesi için makul bir zaman aralığı verilmiştir.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Acil durum önlemlerinin uygun şekilde uygulanabilmesi için yeterli bilgi, rehberlik ve destek sağlanmıştır.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Acil durum önlemlerinin uygulanması basittir ve bürokrasiye tabi değildir.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Yetkili devlet organları ve hizmetleriyle ilgili bize yönelik tatmin edici işbirliği vardır.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Muhasebecilerin acil durum önlemleri kolay bir şekilde yapılabilecek işlerden oluşmaktadır.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Muhasebe mesleği, COVID-19 salgını dönemi gibi acil dönemlerde çok önemlidir.	Kruskal-Wallis Testi	,045	Red
Muhasebe mesleğini COVID-19 salgınından önce çok önemli olarak algıladım.	Kruskal-Wallis Testi	,000	Red
Hak ettiğime inandığım duygusal karşılığı ve takdiri alıyorum.	Kruskal-Wallis Testi	,001	Red

Tablo 5'te de görüleceği üzere muhasebe meslek mensuplarının verdikleri cevaplar doğrultusunda 39 ifadeye verilen cevapların dağılımında çalışma şekline göre istatistiki olarak anlamlı farklılık bulunduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan Crosstabs analizi sonuçlarına göre, genel olarak muhasebe meslek mensuplarında çalışma şekline göre COVID-19 sonrasında; günlük çalışma saatleri, işle ilgili stres seviyeleri, iş talep yoğunluğu, işini kaybetme korkusunda artış görülürken aylık ortalama gelirlerinde ve mükelleflerle iletişim kalitesinde azalma olduğu görülmüştür.

"Yeni normale uyum" ifadesine verilen cevaplara bakıldığında bağımsız SMMM'lerin diğer muhasebe meslek mensuplarına göre daha zor şekilde uyum sağladıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Aynı şekilde "Uzaktan çalışmanın etkisi" ifadesine verilen cevaplara göre de bağımsız SMMM'lerin diğer muhasebe meslek mensuplarına göre olumsuz şekilde etkilendikleri saptanmıştır.

Salgın öncesinde 15 saatten az çalışan muhasebe meslek mensubu 6 kişi iken, salgın sonrasında 15 saatten az çalışan muhasebe meslek mensubunun sayısı ise 53 kişi olarak saptanmıştır. Çalışma şekline göre değerlendirildiğinde salgın sonrasında muhasebe meslek mensuplarının çalışma saatlerinde azalış olduğu tespit edilmiştir.

Bağımsız çalışan SMMM'lerin 12'si "COVID-19 öncesi size gelen iş talebi yoğunluğu" ifadesine çok yüksek cevabını verirlerken, 81'i ise "COVID-19 sonrası size gelen iş talebi yoğunluğu" ifadesine çok yüksek cevabını vermişlerdir. Buna göre, salgın sonrasında iş talep yoğunluğunda bir artış olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte salgın sonrasında çalışma şekline göre işle ilgili stres seviyesinde % 83,9 artış olduğu sonucu da elde edilmiştir.

"COVID-19 ile ilgili iş yapma tarzındaki değişikliklere uyum sağlayabilmek" ifadesine çoğun-

lukla bağımsız çalışan SMMM'ler zor olduğunu ifade ederken; çok kolay seçeneğini ise en çok bağımsız muhasebe bürosu çalışanların cevapladığı tespit edilmiştir.

"Muhasebe mesleği, COVID-19 salgını dönemi gibi acil dönemlerde çok önemlidir" ifadesine ise ankete katılan muhasebe meslek mensuplarından bağımsız çalışan SMMM'lerin % 40'ı tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir.

SONUÇ

COVID-19 salgını döneminde şüphesiz sağlık çalışanları ön safhada mücadele etmiş ve salgını önleyebilmek için çok çaba göstermişlerdir. Bununla birlikte, daha öncesinde birçok araştırmaya konu olan COVID-19 salgınında ekonomik kayıplar da yaşanmış ve salgının sadece sağlık sektöründe değil diğer sektörler üzerinde de önemli derecede etkisinin olduğu görülmüştür. Bu nedenle, ülkeler salgın sürecinde olağanüstü tedbirler uygulamış ve her sektör için ayrı ayrı kararlar almışlardır. Doğal olarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti de, bu kapsamda 2019 Mart ayında ilk vakanın görülmesinden sonra özellikle özel sektörde faaliyet gösteren işletmeleri desteklemek amacıyla ekonomik anlamda bir takım kararlar almıştır.

Türkiye'de, devlet ile vergi mükellefleri arasındaki bağlantıyı sağlayan muhasebe meslek mensuplarıdır. Muhasebe meslek mensupları, salgın sürecinde özel sektörde faaliyet gösteren işletmelerin salgından olumsuz yönde etkilenmesini önlemek amacıyla hükümet tarafından alınan bir takım tedbirlerin uygulanmasında aktif rol oynamıştır. Bu yönüyle, salgın sürecinde muhasebe meslek mensuplarının rolü ve önemi artmıştır.

Araştırmada, daha önce yapılan çalışma sonuçları ile uyumlu sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, genel olarak katılımcıların salgın sürecindeki çalışma biçiminde yaşanan değişiklikler ile demografik değişkenlerine göre istatistiki olarak anlamlı farklılık

tespit edilmiştir. Buna göre, muhasebe meslek mensuplarının uzaktan çalışma sürecine uyum sağlamada ve yeni teknolojiye alışmada zorluklar yaşadıkları, ayrıca ekipman eksikliklerinin olduğu saptanmıştır. Salgın dönemindeki çalışma koşulları nedeniyle muhasebe meslek mensuplarının teknolojiyi daha yoğun kullanmaları bir zorunluluk halini aldığı sonucuna da ulaşılmıştır. Muhasebe meslek mensupları ayrıca salgın sürecinde çıkarılan yasal, mali ve sağlıkla ilgili düzenlemeler nedeniyle işletmecilik faaliyetlerinde yaşanan gelişmelere hızla uyum sağlamak ve mükelleflerini de bu gelişmelere adapte etmek gibi olağanüstü çabayı gerektiren bir iş yükü ile karşı karşıya gelmişlerdir.

Araştırma sonucunda;

- COVID-19 sonrası yaşanan değişikliklerden erkek muhasebe meslek mensuplarının daha fazla etkilendiği,
- Erkek muhasebe meslek mensuplarının yeni normale kadın muhasebe meslek mensuplarına göre daha kolay adapte olduğu,
- Salgının, kadın muhasebe meslek mensuplarının gelirleri üzerinde erkek muhasebe meslek mensuplarının gelirlerine göre daha olumlu etkisi olduğu,
- Uzaktan çalışma yetisinin erkek muhasebe meslek mensuplarında, kadın muhasebe meslek mensuplarına göre daha fazla bulunduğu,
- Salgın döneminde muhasebe mesleğinin öneminin daha fazla hissedildiği, buna karşılık muhasebe meslek mensuplarının hakettiklerine inandıkları duygusal ve ekonomik takdiri alamadıkları,
- Salgın döneminde muhasebe meslek mensuplarının günlük çalışma saatleri, işle ilgili stres seviyeleri, iş talep yoğunluğu, işini kaybetme korkusunda artış görülürken aylık ortalama gelirlerinde ve mükelleflerle iletişim kalitesinde azalma olduğu,

- Salgınla birlikte ortaya çıkan ve yeni normal olarak ifade edilen şartlara ve bununla birlikte gelişen uzaktan çalışma sistemine bağımsız faaliyet gösteren SMMM'lerin uyum göstermede zorlandıkları tespit edilmiştir.

Sonuçta bu araştırmada, genel olarak salgın sürecinde muhasebe meslek mensuplarının çalışma koşullarında bir takım değişiklikler meydana geldiği tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlarla konu ile ilgili olarak yapılan (Tuğay & Dokur, 2020), (Papadopoulou & Papadopoulou, 2020) gibi diğer çalışmaların sonuçları da paralellik göstermektedir. Gelecek araştırmalarda salgın sürecinde muhasebe mesleği ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek endişeler ve zorluklar da tespit edilebilir. Böylece, dünya çapında bu alanla ilgili olarak literatür eksikliği dikkate alındığında muhasebe mesleği ile ilgili olarak araştırmaların yapılması sağlanacaktır. Gelecekte bu konuda yapılacak çalışmalarda muhasebe mesleği bağlamında salgın döneminde oluşan olumlu yaklaşımların devam ettirilmesi ve olumsuz durumlarla baş edebilmek için yapılması gerekenlerle ilgili araştırmaların yapılmasının faydalı olduğu da düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- ALOA, B.B. ve LUKHMAN G O. (2020). "Coronavirus Pandemic and Business Disruption: The Consideration of Accounting Roles in Business Revival". International Journal of Academic Multidisciplinary Research (IJAMR). Sayı 4(5).
- BALDWIN, Richard ve WEDER DI MAURO, B. (2020). "Economics in the Time of COVID-19". A VoxEU.org Book, CEPR Press, London.
- BEDER, N. (2021). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Yeni Dünya ile İmtihani". Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 21(1). 163-184.
- BRUNA, I., SENKUS, K., SUBACIENE, R. ve SNEIDERE, R. (2017). "Evaluation of Perception of Accountant's Role at the Enterprise in Latvia and Lithuania". European Research Studies Journal. XX (3A). 143-163. <https://doi.org/10.35808/ersj/701>.
- CHATZOGLU, P.D., VRAIMAKI, E., KOMSIOU, E., POLYCHROU, E., DIAMANTIDIS, A.D. (2011). "Factors Affecting Accountants' Job Satisfaction And Turnover Intentions: A Structural Equation Model". In 8th International Conference on Enterprise Systems, Accounting and Logistics (8th ICESAL 2011). Thassos Island. Greece. 130-147.
- DEMİRGİL, H. (2008). "SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri." (Edt. Şeref KALAYCI). Asil Yayın Dağıtım. Ankara.
- GUTHRIE, J. ve PARKER, L.D. (2016). "Whither The Accounting Profession, Accountants and Accounting Researchers? Commentary And Projections." Accounting Auditing & Accountability Journal, 29(1), 2-10. (<https://doi.org/10.1108/AJ-10-2015-2263>).
- KARATAŞ, M. (2021). "Covid-19'un Denetim Çalışmaları Üzerine Etkileri – Muhtemel Zorluklar Ve Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar". (<https://kovid19.turmobil.org.tr/covid-19un-denetim-calismalari-uzeri-ne-etkileri>). Erişim tarihi: 22 Mayıs 2021.
- MILLER, P., POWER, M. (2013). "Accounting, Organizing, And Economizing: Connecting Accounting Research And Organization Theory." Academy of Management Annals, 7(1), 557-605. (<https://doi.org/10.5465/19416520.2013.783668>).
- PAPADOPOULOU, S.ve PAPADOPOULOU, M. (2020). "The Accounting Profession Amidst the COVID 19 Pandemic". International Journal of Accounting and Financial Reporting, 10 (2), 39-59.
- PETERSON, R.A. (1994). "Meta- Analysis of Cronbach's Coefficient Alpha". Journal of Consumer Research, 21(2), 381-391.

- SELİMOĞLU, S., CENGİZ, A.A., ÖZDEMİR, A. ve YALI, B. (2021) “COVID-19 İle Birlikte Muhasebe Mesleğindeki Stresin Yeni Halleri”. Muhasebe ve Denetim Bakış. Sayı 63. 1-18.
- ŞAHİN, A. (2020). “Muhasebe’de Covid-19 Çarpan Etkisi: Dijitalleşme ve Dış Kaynaklı (Outsource) Hizmet Farkındalığı”. (<https://www.pkfistanbul.com/muhasebe-covid-19-dijitallesme/>). Erişim tarihi: 13 Haziran 2021.
- TEKBAŞ, İ. (2020) “Covid-19 Muhasebeyi Sonsuza Kadar Değiştirecek!”. (www.MuhasebeTR.com). Erişim tarihi: 13 Haziran 2021.
- TUĞAY, O. ve DOKUR, Ş. (2020). “Koronavirüs (Kovid-19) Salgınının Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Alışkanlıkları Üzerine Etkileri: Bir Araştırma”. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi. 8 (2015). 75-86.
- TÜRKAY, İ. “Pandemi Süreci SMMM’lerin Önemini Bir Kez Daha Hatırlattı”. (<https://vergialgi.net/pandemi-sureci-smmmlerin-onemini-bir-kez-daha-hatirlatti>). Erişim tarihi: 23 Mayıs 2021.
- TÜRMÖB. “ÖNCELİĞİMİZ SAĞLIK, Mali Müşavirlik Bürolarında Pandemiye Karşı Uyumlanması Gereken Hususlar”. (<https://www.turmob.org.tr/>). Erişim tarihi: 22 Mayıs 2021.
- TÜRMÖB. “Muhasebeci Değere Odaklandı”. (https://turmob.org.tr/haberler/2f3b2d93-19dc-4186-a8c6-c10a-8270ecb0/_). Erişim tarihi: 30 Mayıs 2021.
- URAL, A. ve KILIÇ İ. (2005). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Detay Yayıncılık. Ankara.
- WHO, (2020). “Coronavirus disease 2019 situation report-67. World Health Organ”. (<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situationreports>). Erişim tarihi: 15 Mayıs 2021.
- WHO (2021). “WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard”. (<https://covid19.who.int/>). Erişim tarihi: 22 Mayıs 2021.
- YAZICIOĞLU, Y. ve ERDOĞAN, S. (2014). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Detay Yayıncılık. Ankara.